

Nina Gecan * Robert Žagar

MOJA GEOGRAFIJA 8

radna bilježnica za 8. razred osnovne škole

**Prvo izdanje
Zagreb, 2022.**

SADRŽAJ

SVEMIR.....	7
ŠTO JE SVEMIR?.....	8
GIBANJA ZEMLJE	10
MJESNO I POJASNO VRIJEME	13
UNUTARNJI OBLICI PREOBLIKOVANJA RELJEFA.....	15
GRAĐA I STAROST ZEMLJE	16
TEORIJA GLOBALNE TEKTONIKE PLOČA.....	19
VULKANIZAM I POTRESI	21
GEOGRAFSKE KARTE I ORIJENTACIJA.....	24
GEOGRAFSKA ŠIRINA I DUŽINA	25
TOPOGRAFSKA KARTA.....	27
ORIJENTACIJA	30
GLOBALIZACIJA	32
GLOBALIZACIJA I MULTINACIONALNE KOMPANIJE	33
SVJETSKE ORGANIZACIJE	36
AZIJA	38
GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ AZIJE	39
PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AZIJE	42
DRUŠTVENO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AZIJE	45
JUGOZAPADNA I SREDNJA AZIJA.....	48
MONSUNSKA AZIJA.....	51
INDIJA, KINA, JAPAN	54
AFRIKA.....	57
GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ AFRIKE	58
PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AFRIKE	61
DRUŠTVENO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AFRIKE	65
SUVREMENI PROBLEMI AFRIKE	68
SJEVERNA I JUŽNA AMERIKA.....	70
GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ SJEVERNE I JUŽNE AMERIKE	71

PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AMERIKE	73
STANOVNIŠTVO AMERIKE	76
GOSPODARSTVO I GRADOVI AMERIKE	78
SAD	81
AUSTRALIJA I OCEANIJA	84
GEOGRAFSKI SMJEŠTAJ I POLOŽAJ AUSTRALIJE I OCEANIJE	85
PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AUSTRALIJE I OCEANIJE	87
DRUŠTVENO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AUSTRALIJE I OCEANIJE ..	90
POLARNI KRAJEVI.....	93
ANTARKTIKA I ARKTIK	94

PISMO ZA OSMAŠE

Draga osmašice, dragi osmašu,

pred tobom je radna bilježnica nastavnog predmeta geografije.

U ovom razredu proširit ćeš svoja geografska znanja o svijetu. Proučavat ćeš geografski smještaj i položaj, reljef, mora, rijeke, jezera, klimu, stanovništvo i gospodarstvo Azije, Afrike, Sjeverne i Južne Amerike, Australije i Oceanije i polarnih krajeva. Saznat ćeš nešto više o svemiru, nastanku reljefa, geografskim kartama, orijentaciji, globalizaciji i međunarodnim organizacijama. Detaljnije ćeš naučiti obilježja najvažnijih svjetskih država. Sve te nastavne sadržaje povezat ćeš s našom domovinom Hrvatskom.

Na putu do novih znanja ne zaboravi upotrebljavati atlas.

Mnogo sreće i uspjeha u radu žele ti autori.

SVEMIR

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI OVE NASTAVNE CJELINE:

GEO OŠ B.8.3. Učenik objašnjava položaj, gibanja i međudjelovanje Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru i njihov utjecaj na život na Zemlji.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA:

ikt A.3.2., ikt D.3.3., odr A.3.1., uku A.3.2., uku B.3.1., uku B.3.2., uku B.3.4., uku D.3.2.,
osr B.3.4.

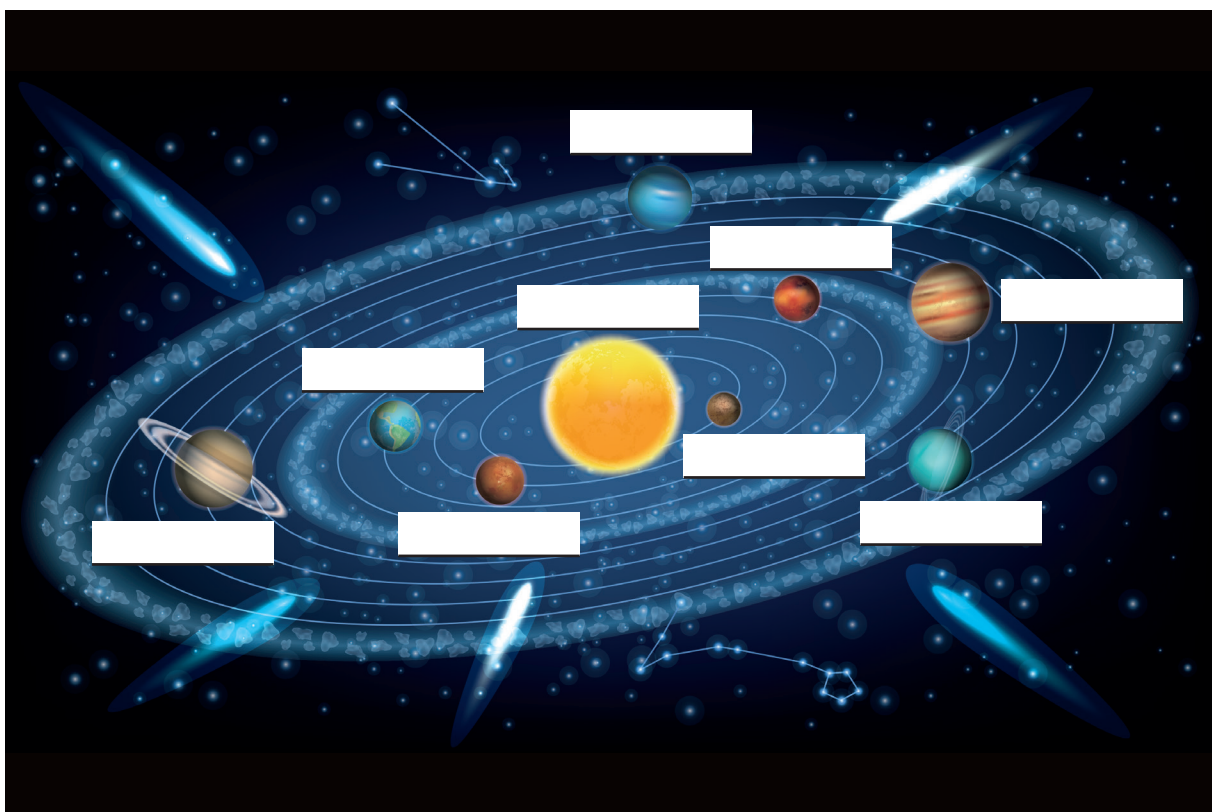
ŠTO JE SVEMIR?

1. Što je svemir?

2. Dopuni sljedeće rečenice.

- a) Znanost objašnjava nastanak svemira pomoću teorije _____
_____.
- b) Mjerna jedinica za udaljenost u svemiru jest _____.
- c) Svemir je nastao prije _____ godina.
- d) Sunčev sustav nastao je prije _____ godina.

3. Riješi zadatke na temelju priložene ilustracije. U pravokutnike napiši imena nebeskih tijela.

Sunčev sustav

4. U sljedećim rečenicama dva su ponuđena pojma podebljana. Prekriži netočan pojam.

- a) Galaksije / kometi su goleme skupine zvijezda, planeta i ostalih nebeskih tijela.
- b) **Planeti / zvijezde** su užarena nebeska tijela s vlastitom temperaturom i vlastitom svjetlošću.
- c) **Planeti / mjeseci** su nebeska tijela bez vlastite svjetlosti i kruže oko zvijezde.
- d) Merkur, Venera, Zemlja i Mars planeti su **Sunčevog / Mjesečevog** sustava i spadaju u **stjenovitu / plinovitu** skupinu planeta.

5. Razmisli i odgovori. Koja je razlika između Mjeseca i mjeseca?

GIBANJA ZEMLJE

1. Objasni navedene pojmove.

a) Zemljina rotacija _____

b) Zemljina revolucija _____

c) Pomrčina Sunca _____

d) Pomrčina Mjeseca _____

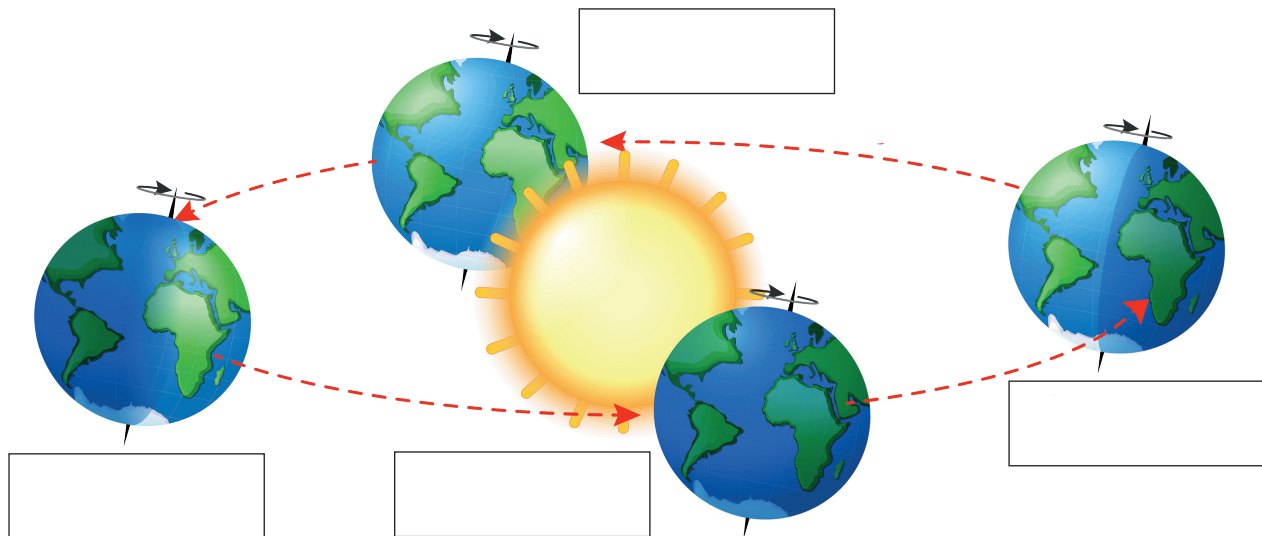
2. Riješi zadatke na temelju priložene ilustracije.

a) U pravokutnike napiši nazive godišnjih doba i datume kojim započinju.

b) Crvenom bojom zaokruži položaj Zemlje u ljetnom solsticiju.

c) Plavom bojom zaokruži položaj Zemlje u jesenskom ekvinociju.

d) Prekriži položaj Zemlje koji prikazuje zimski solsticij u Australiji.

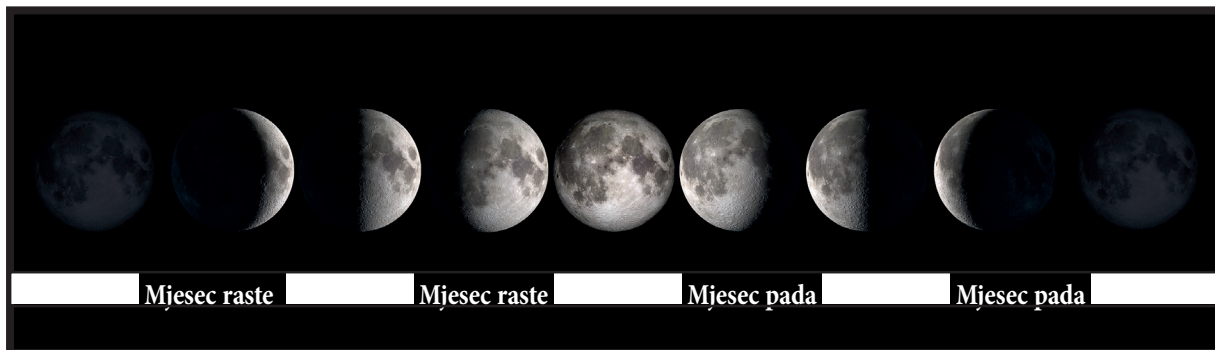

3. Poveži datume godišnjih doba s njihovim obilježjem. Pazi, jedno se obilježje može povezati s dva datuma.

21. 12. Dan je najdulji, a noć najkraća na sjevernoj polutki.
21. 3. Dan je najkraći, a noć najdulja na sjevernoj polutki.
21. 6. Dan i noć su jednako dugi.
23. 9.

4. Riješi zadatke na temelju priložene ilustracije.

- a) U odgovarajuće pravokutnike napiši sljedeće pojmove: mlađak, uštap, prva četvrt, zadnja četvrt. Pazi! Jedan se pojam ponavlja.
b) Koliko ukupno traje izmjena sve četiri mjesečeve mijene?

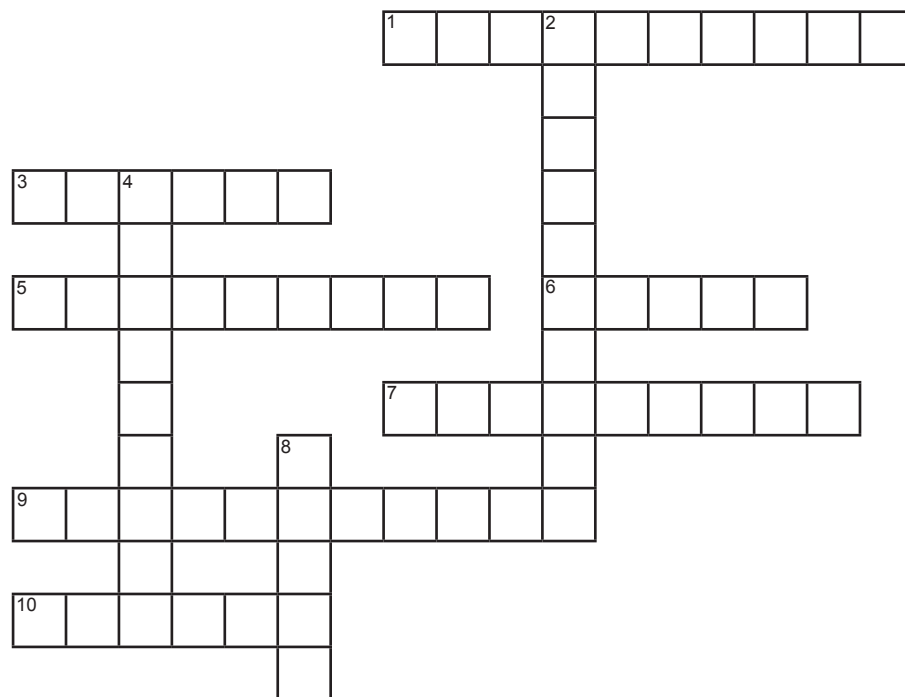
5. Riješi križaljku upisujući pojmove na odgovarajuća mjesta.

VODORAVNO

1. Crta koja dijeli osvijetljeni od neosvijetljenog dijela Zemlje.
3. Zemljin prirodni satelit.
5. Ljetni suncostaj.
6. Pun Mjesec.
7. Jesenska ravnodneвица.
9. Naziv godine u kojoj veljača ima 29 dana.
10. Mjesečeva mijena koja dolazi nakon zadnje četvrti.

OKOMITO

2. Kruženje Zemlje oko Sunca naziva se Zemljina _____.
4. Putanja po kojoj se Zemlja okreće oko Sunca.
8. Morska mijena.

MJESNO I POJASNO VRIJEME

1. Objasni razliku između mjesnog i pojasnog vremena.

2. Objasni zašto se danas u svijetu ne može upotrebljavati mjesno vrijeme.

3. Dopuni sljedeće rečenice.

- a) Ako upotrebljavamo mjesno vrijeme, za svaki meridijan _____ 4 minute ako se krećemo prema istoku, a _____ 4 minute ako se krećemo prema zapadu.
- b) Danas je svijet podijeljen na ____ vremenska pojasa. Jedan vremenski pojas obuhvaća 15 stupnjeva, a vremenska razlika između dva pojasa iznosi __ sat.
- c) Ako upotrebljavamo pojasno vrijeme i krećemo se prema _____ dodajemo po 1 sat za svaku prijeđenu zonu, a ako se krećemo prema _____ oduzimamo po 1 sat za svaku vremensku zonu.
- d) Hrvatska se nalazi u vremenskom pojasu koji nazivamo _____
_____.

4. Pomoću karte Hrvatske u svom atlasu odredi mjesno vrijeme za navedene gradove. Ako je u Zagrebu 12:00 sati, izračunaj koliko će sati biti u:

a) Slavenskom Brodu: _____

b) Rijeci: _____

c) Karlovcu: _____

d) Vukovaru: _____.

5. Objasni što je datumska granica i kako se računa prijelaz te granice u smjeru istoka i zapada.

6. Zamisli da zoveš svoje prijatelje diljem svijeta. Odredi koliko je sati prema pojasnom vremenu u njihovim gradovima pomoću karte svijeta u tvom atlasu. Nazivaš ih kad je u Hrvatskoj 14:00 sati, a prijatelj živi u:

a) New Yorku (SAD) _____

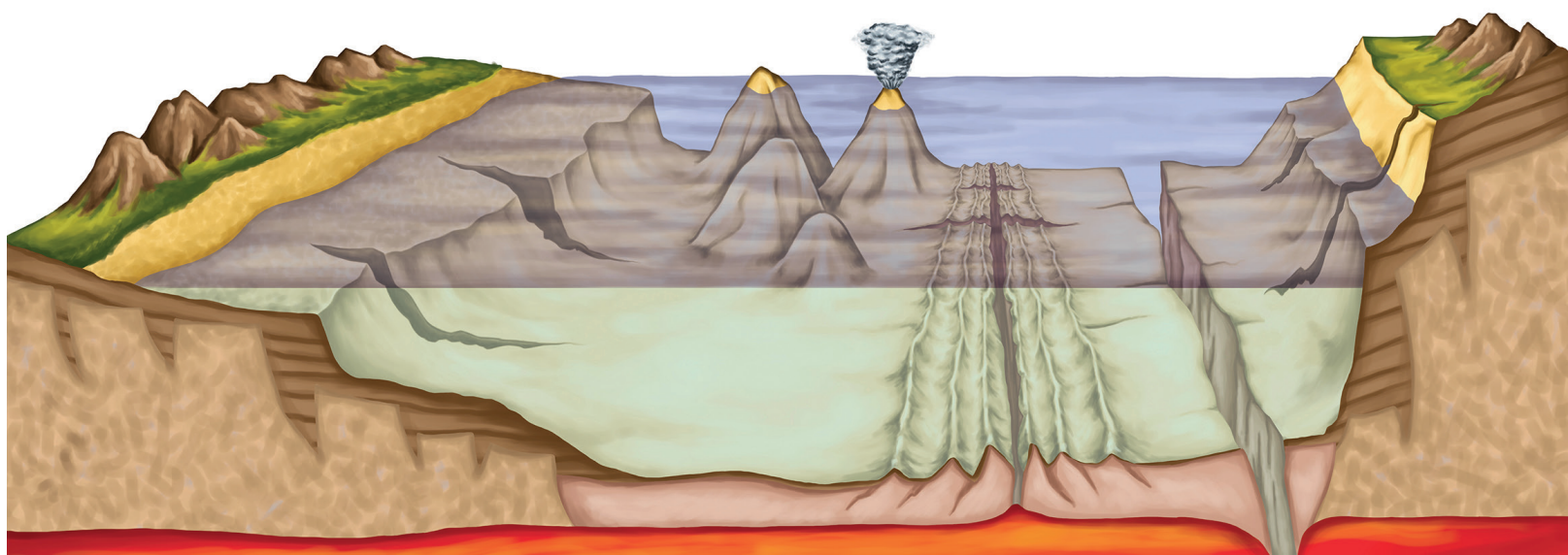
b) Kairu (Egipat) _____

c) San Franciscu (SAD) _____

d) Tokiju (Japan) _____.

Prijatelj kojeg si probudio živi u _____.

UNUTARNJI OBLICI PREOBLIKOVANJA RELJEFA

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI OVE NASTAVNE CJELINE:

GEO OŠ B.8.4. Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosfernih ploča.

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA:

ikt B.3.2., ikt C.3.2., ikt C.3.4., odr A.3.1., odr A.3.3., odr A.3.4. , uku A.3.3., uku B.3.3., uku B.3.4., uku C.3.3., uku D.3.2., osr B.3.1., osr C.3.1., osr C.3.4., B.3.2.B, C.3.2.A

GRAĐA I STAROST ZEMLJE

1. Objasni važnost provodnih fosila.

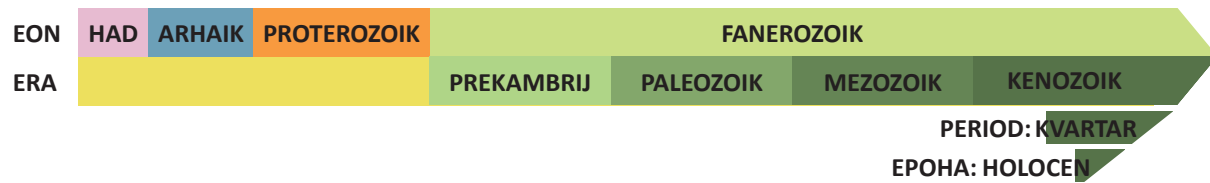
2. Dopuni sljedeće rečenice.

- a) Ljudi su se na Zemlji pojavili tek prije otprilike _____ milijuna godina.
- b) _____ je naziv za prijelazno područje između unutrašnjih slojeva Zemlje.
- c) Plašt obavija jezgru, većinom se sastoji od čvrstih stijena, a u njegovom srednjem dijelu nalazi se _____.
- d) Gornji kruti dio plašta i kora tvore stjenovitu cjelinu koja je zove _____.

3. Ako je tvrdnja točna zaokruži T, a ako je netočna zaokruži N.

- a) Zemlja je stara otprilike 4,5 milijuna godina. **T** **N**
- b) Zemljina kora dijeli se na kontinentalnu i oceansku koru, **T** **N**
a kontinentalna je kora deblja i lakša od oceanske.
- c) Mohorovičićev diskontinuitet jest naziv za prijelazno područje **T** **N**
između plašta i jezgre.
- d) Magma kruži unutar plašta i svojim kretanjem zrači toplinu **T** **N**
Zemljine unutrašnjosti, pomiče litosferne ploče i izbija u
koru i na Zemljinu površinu.

4. Na sljedeća pitanja odgovori pomoću priložene lente vremena.

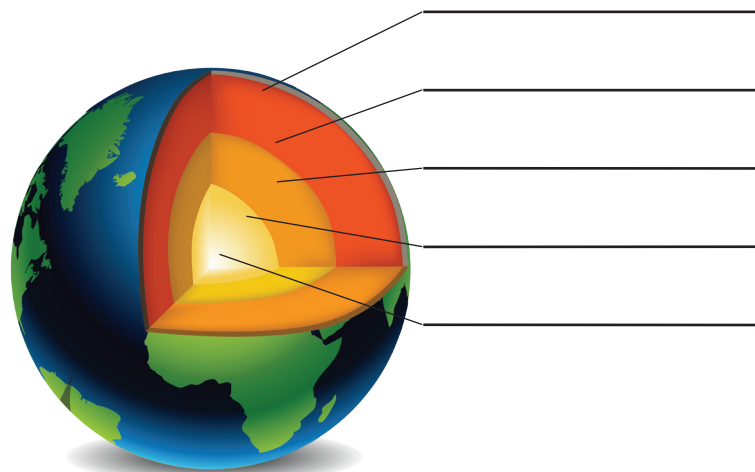
a) Što je prikazano na lenti vremena?

b) Zaokruži crvenom bojom eon u kojem se pojavio život.

c) Mi se danas nalazimo u eri _____, u periodu _____
i u epohi _____.

d) Kad je započela epoha holocen i što se tada dogodilo u svijetu?

5. Na priloženoj skici napiši nazive unutarnjih dijelova Zemlje.

3. Popuni tablicu.

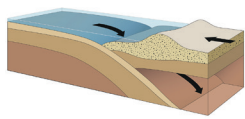
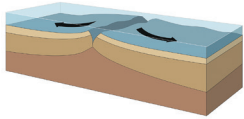
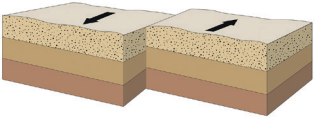
Vrsta stijena	Magmatske stijene (eruptivne stijene)	Taložne stijene (sedimentne stijene)	Preobražene stijene (metamorfne stijene)
Nastanak			
Primjeri stijena			
Upotreba			

TEORIJA GLOBALNE TEKTONIKE PLOČA

1. Dopuni sljedeće rečenice.

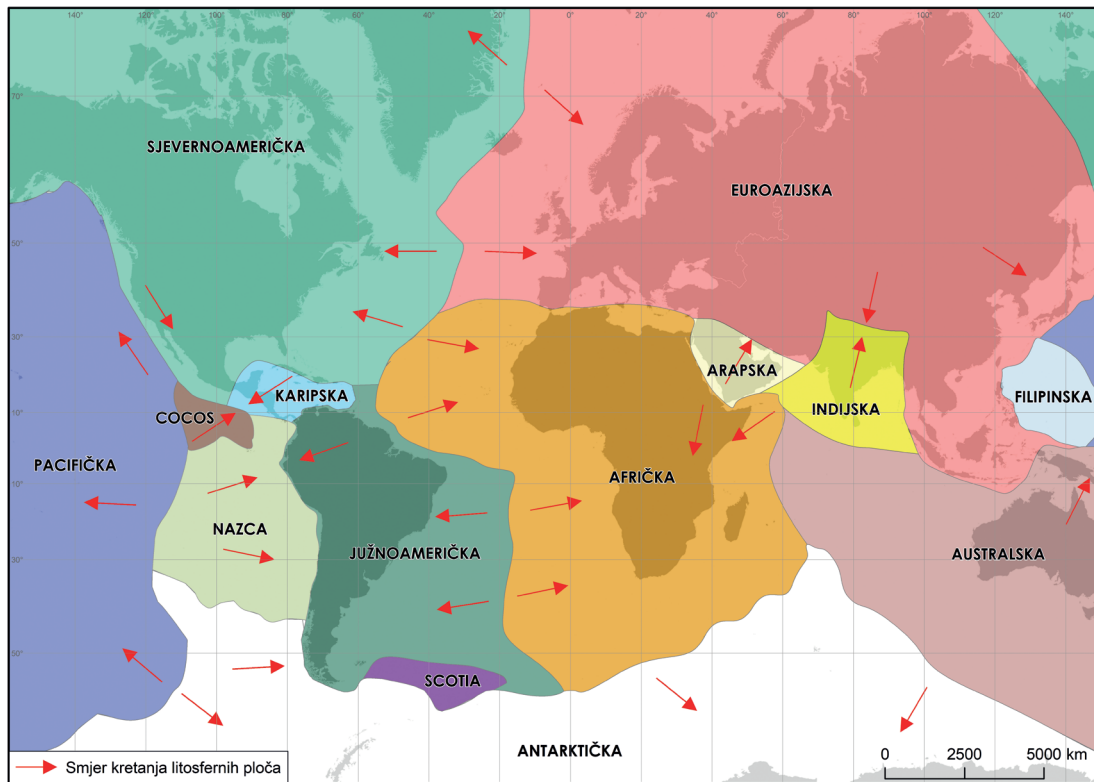
- a) _____ je postavio teoriju globalne tektonike ploča koja objašnjava kretanje i međusobno djelovanje litosfernih ploča.
- b) _____ je naziv za superkontinent u prošlosti koji je obuhvaćao sve kopno na Zemlji.
- c) Najviše potresa i vulkana nastaje kod _____ litosfernih ploča.
- d) Tijekom _____ nema stvaranja niti uništavanja Zemljine kore.

2. Popuni tablicu.

Tip granica			
Što se događa?			
Posljedice			
Koji reljefni oblici nastaju?			
Imena nekih reljefnih oblika koji nastaju			

3. Objasni nastanak srednjooceanskog hrpta u Atlantskom oceanu.

4. Na sljedeća pitanja odgovori pomoću priložene tematske karte.

a) Što je prikazano na tematskoj karti?

b) Zaokruži imena dvije litosferne ploče koje se razmiču jedna od druge.

c) Prekriži imena dvije litosferne ploče koje se podvlače jedna pod drugu.

d) Podvuci imena dvije litosferne ploče koje se međusobno smiču.

e) Kako se zove litosferna ploča na kojoj se nalazi Hrvatska?

VULKANIZAM I POTRESI

1. Objasni što je vulkan i zašto nastaje.

2. Objasni što je potres i zašto nastaje.

3. Objasni što je Pacifički vatreni prsten.

4. Dopuni sljedeće rečenice.

- a) Vulkanu prema svojoj aktivnosti mogu biti _____, _____
i _____.
- b) Mjesto u Zemljinoj unutrašnjosti gdje nastaje potres naziva se _____, a mjesto na Zemljinoj površini gdje se potres najjače osjeti naziva se _____.
- c) Znanstvena disciplina koja proučava potrese naziva se _____, a uređaj koji mjeri jačinu i trajanje potresa zove se _____.
- d) _____ je proces nastanka planine zbog podvlačenja i sudaranja litosfernih ploča.
- e) Najjači zabilježen potres na svijetu bio je u _____ 1960. godine, a u Hrvatskoj je najjači potres bio u _____ 1667. godine. Posljednji snažniji potresi u Hrvatskoj dogodili su se 2020. godine u gradovima _____ i _____.

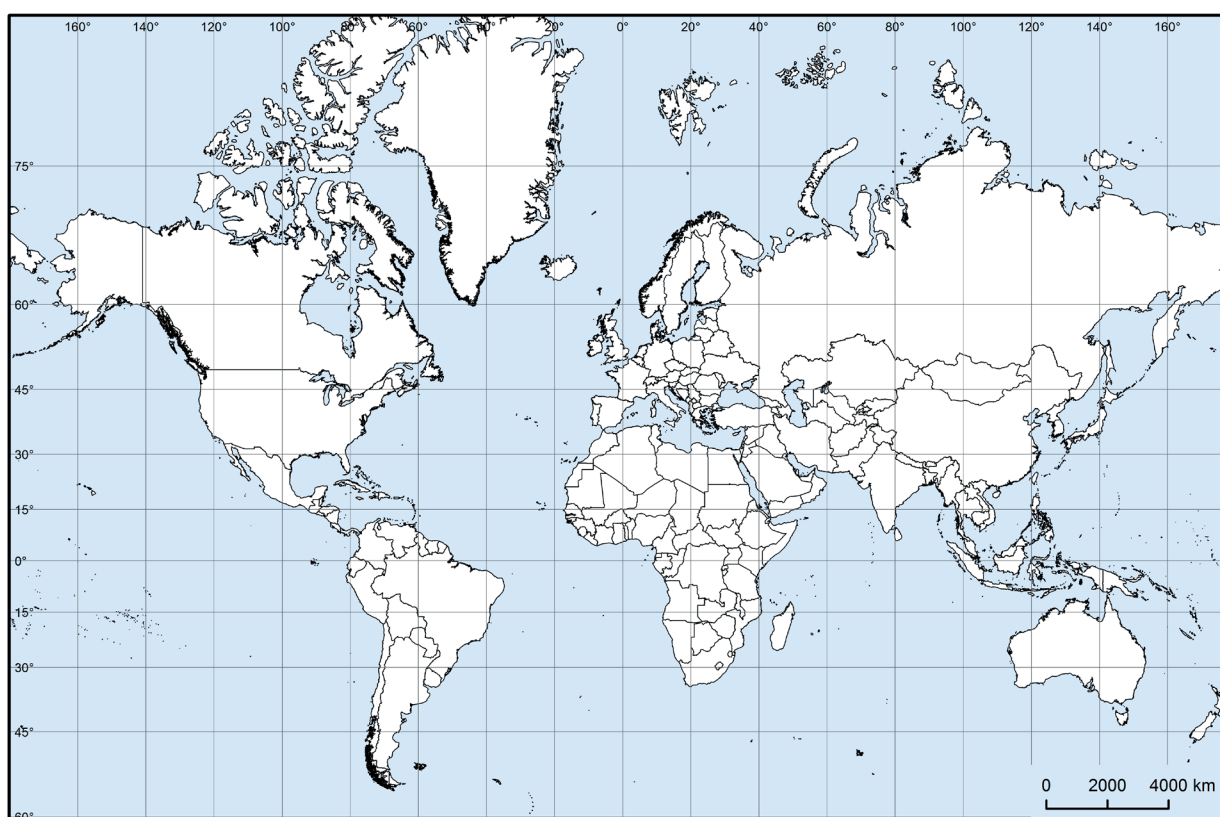
5. Riješi zadatke na temelju priložene slijepe karte.

- a) Iscrtaj kosim crtama (///) područje Pacifičkog vatrenog prstena.
- b) Zaokruži crvenom bojom turistički poznato vulkansko otočje u Tihom oceanu. To je otočje _____.
- c) Oboji crvenom bojom državu u Europskom Sredozemlju koja ima aktivne vulkane. To je država _____.
- d) Oboji žutom bojom državu u Europi koja se nalazi na srednjooceanskom hrptu u Atlantskom oceanu, a ima mnogo geizira. To je država _____.
- e) Smeđom bojom nacrtaj crtu od Sredozemnog mora preko Male Azije i Kavkaza do Himalaje i Indonezije gdje ima mnogo potresa.
- f) Na slijepoj karti označi brojevima planine i rasjede:

1. Alpe

2. Himalaja

3. rasjed San Andreas

6. Nacrtaj skicu bore i rasjeda. Označi na skici strelicama mjesta gdje dolazi do pritiska i pomicanja bore i rasjeda.

Bora	Rasjed

7. Objasni kako su nastale Alpe i Himalaja.
